

بادرنجبویه

گیاهی آرام‌بخش و پرخاصیت است که از قدیم برگ‌های آن برای کاهش اضطراب، بهبود خواب، تقویت معده، قلب و مغز استفاده می‌شود.

(Lemon balm) *Melissa officinalis*

خانواده : نعنائیان Lamiaceae

راسته : نعناسانان Lamiales

بادرنجبویه با نام علمی *Melissa officinalis* ملیسا آفیسینالیس و اسامی عمومی Lemon balm لیمون بالم، ملیسا، وارنگ‌بو، بادرنگبویه یا کوک‌آلد گیاهی علفی، چندساله و معطر از خانواده نعنائیان است که به دلیل بوی مطبوع لیمویی برگ‌هایش شناخته می‌شود و بیشتر در مناطق معتدل، خاک‌های حاصلخیز با زهکشی مناسب و نور آفتاب تا نیم‌سایه رشد می‌کند. بخش دارویی این گیاه برگ‌ها و سرشاخه‌های گلدار آنست که قبل یا در آغاز گلدهی برداشت می‌شوند. بادرنجبویه دارای ترکیبات فعالی مانند رزمارینیک اسید، فلاونوئیدها و اسانس فرار شامل سیترال و سیترونلال است و به همین دلیل در طب گیاهی و داروسازی برای اثرات آرام‌بخش، ضداضطراب، کمک به بهبود خواب، کاهش ناراحتی‌های گوارشی و نیز بصورت موضعی برای تبخال مورد توجه قرار گرفته است. این گیاه بشکل دمنوش، عصاره، کپسول، شربت و فرآورده‌های موضعی مصرف می‌شود، اما به دلیل احتمال بروز خواب‌آلودگی، تداخل با داروهای آرام‌بخش و لزوم احتیاط در بارداری، شیردهی و بیماری‌های تیروئید، مصرف درمانی آن باید با آگاهی و نظر پزشک یا داروساز انجام گردد.

بادرنجبویه با گل‌های کوچک دوتایی از رنگ بنفش یا سفید در سرهای انتهایی محکم و متراکم چیده شده‌اند. گلدهی بسته به ارتفاع و شرایط محیطی در بهار تا تابستان می‌باشد.

در طبیعت، آوبشن روی خاک‌های خشک یا حتی کم غنی نیز می‌روید، زیرا برای رشد فقط به مقدار کمی آب و مواد مغذی نیاز دارد (اگرچه در این شرایط رشد، کیفیت دارویی گیاه افت خواهد کرد). بوته همیشه در معرض آفتاب رشد کرده چون شرایط روغنی برگ‌ها در برابر تابش مستقیم خورشید مقاومت دارند.

سطح	فارسی	انگلیسی
خانواده	نعناعیان	Lamiaceae
راسته	نعناسانان	Lamiales
رده	دولپه‌ای‌ها	Magnoliopsida (Dicotyledons)
سرده	ملیسا	Melissa
گونه	بادرنجبویه دارویی	Melissa officinalis

رتبه‌بندی	فارسی	انگلیسی
فرمانرو (Kingdom)	گیاهان	Plantae
کلاد (Clade)	آوندداران	Tracheophytes
کلاد (Clade)	گیاهان گلدار	Angiosperms
کلاد (Clade)	دولپه‌ای‌های حقیقی	Eudicots
کلاد (Clade)	آستریدها	Asterids
راسته (Order)	نعناسانان	Lamiales
تیره (Family)	نعنائیان	Lamiaceae
زیرتیره (Subfamily)	—	Nepetoideae
قبیله (Tribe)	—	Mentheae
سرده (Genus)	بادرنجبویه	Melissa
گونه (Species)	بادرنجبویه	M. officinalis

مورفولوژی گیاه بادرنجبویه

زیستگاه و شرایط رشد

بادرنجبویه بومی **مدیترانه، جنوب اروپا، غرب آسیا** می‌باشد. امروزه در بسیاری از مناطق جهان **کشت یا بومی** شده است. در اطراف تهران نزدیک دربند، کرج، قزوین، گرگان، جنگل گلستان، گنبد کاووس، آذربایجان، کرمانشاه، لرستان، گیلان رویش دارد و معمولاً در:

- حاشیه باغ‌ها، زمین‌های نیمه مرطوب، حاشیه جوی‌ها، مناطق دارای خاک نسبتاً حاصلخیز و زهکشی خوب رشد می‌کند. در خاک‌های خیلی خشک یا خیلی فقیر، عملکرد برگ و مواد مؤثره کاهش می‌یابد.
- **نور:** آفتاب کامل تا نیم‌سایه (رویش در سایه سبب کاهش کمیت و کیفیت اسانس می‌شود).
- **دما:** هوای معتدل را دوست دارد؛ به یخبندان‌های شدید حساس است (دمای جوانه زنی ۱۸ تا ۲۰ درجه سانتیگراد و درجه حرارت در طول رویش ۲۰ تا ۲۲ درجه سانتیگراد).
- **آب:** رطوبت متوسط؛ خشکی شدید باعث کاهش رشد و اسانس می‌شود.
- **خاک:** سبک تا متوسط، غنی از مواد آلی، زهکشی خوب، pH تقریباً خنثی تا کمی اسیدی/قلیایی (مثلاً ۸ تا ۸.۴).

ریخت‌شناسی

- شکل رشد: علفی چندساله
- ارتفاع: حدود ۳۰ تا ۹۰ سانتی‌متر (گاهی بیشتر)
- ساقه: چهارگوش، منشعب، کرک‌دار
- برگ‌ها:
 - متقابل
 - بیضی تا قلبی‌شکل
 - حاشیه دندانه‌دار
 - سطح کمی زبر/کرک‌دار
 - با مالش، بوی لیمو آزاد می‌کند
- گل‌ها: از خرداد تا اواسط مرداد در قسمت فوقانی ساقه یا ناحیه زاویه برگ‌ها تشکیل میشوند. غنچه معمولاً زردرنگ است که پس از بازشدن، طیف رنگ سفید تا بنفش پدید می‌آید. تعداد گل ۶ تا ۱۲ تایی در محور برگ می‌باشد (دمگل کوتاه، مجتمع یک طرفه ۵ تا ۱۰ گل).
- اندازه گل کوچک
- سفید تا کرم یا گاهی مایل به صورتی تا بنفش
- در محور برگ‌ها
- جذاب برای زنبورها
- میوه: فندقه‌های کوچک معمولاً به رنگ قهوه‌ای
- بذر: کوچک، تخم مرغی با رنگ تیره تا قهوه‌ای براق. بذر بادرنجبویه چنانچه در شرایط مناسب نگهداری گردد تا چهار سال امکان رویش دارد.
- ریشه: نسبتاً سطحی و منشعب. ریشه کوچک بشکل استوانه‌ای سخت. ریزوم ریشه، گره دارد که از این گره‌ها استولون و دیگر انشعاب‌های ریشه به رنگ قهوه‌ای خارج می‌شوند.

نحوه کاشت

- روش تکثیر:

۱. بذر

۲. تقسیم بوته

۳. قلمه

- زمان کاشت: بهار بهترین زمان است؛ در مناطق گرم، پاییز هم ممکن است.
- فاصله کاشت: معمولاً حدود ۳۰-۴۵ سانتی‌متر بین بوته‌ها
- آبیاری: منظم ولی بدون غرقابی
- کوددهی: کود آلی/کمپوست کمک‌کننده است.
- نکته: برای تولید برگ باکیفیت، برداشت قبل از گلدهی توصیه می‌شود.

نحوه برداشت

قسمت دارویی بادرنجبویه، برگ‌ها و سرشاخه‌های گلدار می‌باشد.

- زمان برداشت:

- بهترین زمان: قبل از گلدهی یا اوایل گلدهی
- معمولاً در طول فصل رشد، یک تا چند بار برداشت امکان‌پذیر است.

- روش برداشت:

- با قیچی/داس تمیز، از قسمت‌های بالایی ساقه
- بهتر است در صبح غیرمرطوب و بعد از تخییر شب‌نم انجام شود.

- خشک‌کردن:

- در سایه، با تهویه مناسب، دمای ملایم
- دمای بالا باعث افت اسانس و ترکیبات معطر می‌شود.

مواد موثره

• ترکیبات فنولی

- رزمارینیک اسید (Rosmarinic acid) : ترکیب مهم
- کافئیک اسید
- اسیدهای فنولیک‌های دیگر

• فلاونوئیدها

- لوتئولین
- آپیژنین
- کوئرستین و مشتقات آن

• اسانس فرار

- سیترال (Citral: geranial + neral)
- سیترونلال
- ژرانیول
- لینالول

• تری‌ترین‌ها

- اولئانولیک اسید
- اورسولیک اسید
- تانن‌ها و مواد موسیلاژی
- ترکیبات آنتی‌اکسیدانی

روش استخراج ترکیبات فعال

بسته به ماده هدف:

برای اسانس

- تقطیر با بخار آب / Steam distillation
- تقطیر آب
- استخراج با CO_2 فوق بحرانی (در پژوهش‌های پیشرفته)

برای ترکیبات فنولی و فلاونوئیدی

- استخراج با حلال‌های هیدروالکلی (اتانول-آب، متانول-آب در پژوهش)
- استخراج اولتراسونیک
- استخراج با مایکروویو
- پرسولاسیون / maceration
- سوکسله یا Soxhlet extractor (بیشتر در آزمایشگاه)

نکته

- رزمارینیک اسید معمولاً در عصاره‌های هیدروالکلی بهتر استخراج می‌شود.
- اسانس در مقایسه با عصاره، ترکیبات متفاوت و غلظت پایین‌تری دارد.

فرمتهای دارویی قابل مصرف

- دمنوش بادرنجبویه
- عرق بادرنجبویه
- مرهم
- ضماد برگ
- کمپرس
- عصاره خشک
- عصاره مایع
- کپسول / قرص
- شربت بادرنجبویه
- روغن / اسانس موضعی (با رقیق‌سازی)
- کرم / پماد (برای تبخال و مصرف موضعی)
- اسپری یا ژل موضعی

مثالی از مقدار مصرف استاندارد برگ بادرنجبویه:

- دمنوش: ۱.۵ تا ۴.۵ گرم برگ خشک در ۱۵۰ میلی‌لیتر آب جوش، ۱ تا ۳ بار در روز.
- پودر: ۰.۱۹ تا ۰.۵۵ گرم، ۲ تا ۳ بار در روز.
- عصاره مایع: ۲ تا ۴ میلی‌لیتر، ۱ تا ۳ بار در روز.
- تنتور: ۲ تا ۶ میلی‌لیتر، ۱ تا ۳ بار در روز.

نکته: از مصرف فرمتهای خوراکی بادرنجبویه بدون مشورت با پزشک خودداری گردد. مصرف این گیاه ممکن است بر هوشیاری حین رانندگی یا کار با ماشین‌آلات تأثیر بگذارد.

راهنمای مصرف بادرنجبویه	
نحوه مصرف بادرنجبویه بر اساس سن	دوز دقیق به فرآورده بستگی دارد؛ برای محصولات استاندارد باید به برچسب فرآورده/توصیه پزشک توجه شود.
بزرگسالان	دمنوش بادرنجبویه، عرق بادرنجبویه، شربت بادرنجبویه (۱ تا ۳ بار در روز) و عصاره خوراکی آن در فرمت قرص، کپسول و فرمت موضعی در دوزهای روزانه یک یا چند نوبت قابل مصرف می‌باشد. در مطالعات بالینی، فرآورده‌های حاوی عصاره معمولاً برای درمان اضطراب و بی‌خوابی استفاده شده‌اند.
کودکان	مصرف کودکان باید فقط با نظر پزشک باشد. برای سنین پایین، بخصوص خردسال، خوددرمانی توصیه نمی‌شود.
سالمدان	معمولاً می‌توانند استفاده کنند، اما به علت احتمال خواب‌آلودگی و تداخل دارویی باید با احتیاط باشد.
نحوه مصرف بادرنجبویه بر اساس جنسیت	به طور کلی تفاوت اختصاصی و ثابت دوز بر اساس جنسیت در منابع معتبر وجود ندارد.
موارد احتیاط	- بارداری : مصرف دارویی منظم توصیه نمی‌شود مگر با نظر پزشک - شیردهی: نظر پزشک؛ احتیاط. - اختلالات هورمونی/تیروئید: به علت احتمال اثر بر تیروئید، احتیاط دارد. - آقایان و خانم‌ها: دوز معمول فرآورده مشابه است، ولی شرایط بالینی مهم‌تر از جنسیت است. در منابع علمی و فارماکوپه‌ها، دوز کمتر بر اساس جنسیت تنظیم می‌شود؛ بلکه بر اساس عوامل مهم‌تری مثل: سن - وزن (به ویژه در کودکان) - وضعیت کبد و کلیه - بیماری‌های زمینه‌ای (مثل صرع، بیماری تیروئید، افسردگی، مشکلات قلبی و ...) - مصرف همزمان داروهای دیگر (مثلاً آرام‌بخش‌ها، داروهای تیروئید، داروهای روان‌پزشکی) تعیین می‌گردد.

عوارض جانبی بادرنجبویه

اغلب در دوزهای معمول خوب تحمل می‌شود، اما ممکن است:

- خواب‌آلودگی
- سرگیجه
- تهوع یا ناراحتی گوارشی
- واکنش آلرژیک پوستی (در مصرف موضعی)
- کاهش تمرکز در برخی افراد
- در دوزهای بالا یا همراه سایر آرام‌بخش‌ها: تشدید خواب‌آلودگی

تداخل دارویی با درن‌جیبویه

- داروهای آرام‌بخش/خواب‌آور

- بنزودیازپین‌ها
- زولپیدم
- باربیتورات‌ها
- آنتی‌هیستامین‌های خواب‌آور

(افزایش خواب‌آلودگی)

- **الکل** : تشدید اثرات CNS (بیماری سیستم عصبی مرکزی: سردرد، ضعف عضلانی، لرزش، اختلال حافظه و بینایی)

- **داروهای تیروئید**

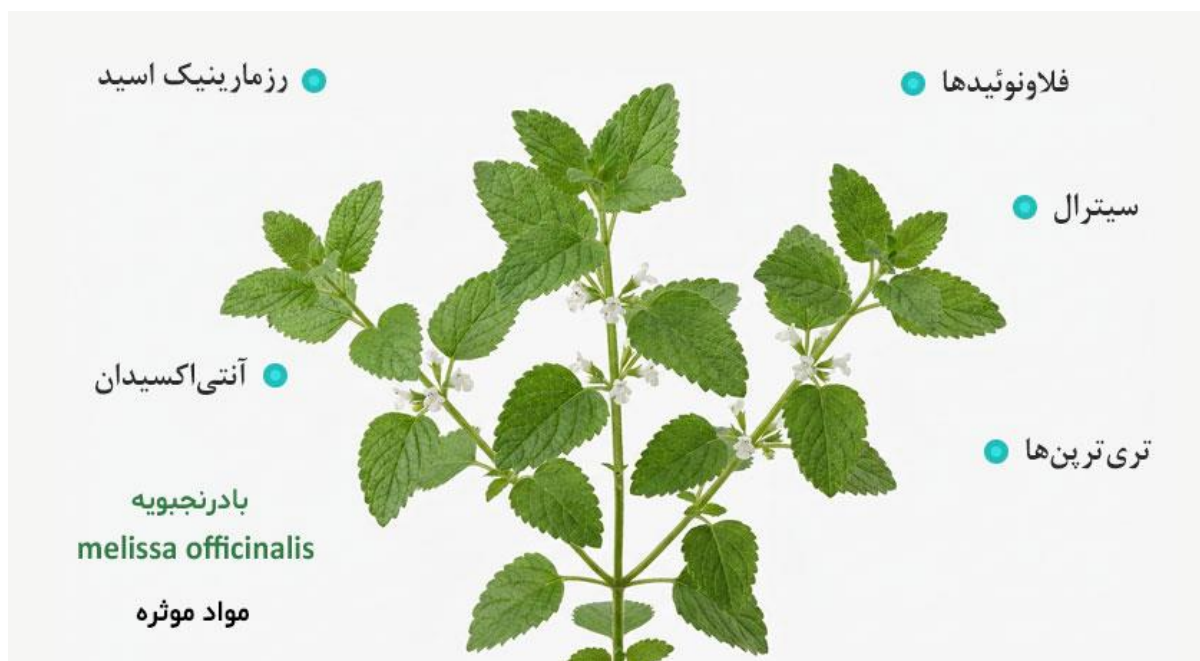
- مخصوصا در بیماری‌های تیروئید باید احتیاط شود.

- **داروهای ضدکولینرژیک/آنتی‌کولین‌استراز**

- گزارش‌هایی از اثر روی تیروئید و CNS وجود دارد.

- **داروهای ضدافسردگی/ضداضطراب** : احتمال دارد اثر آرام‌بخشی تجمع گردد.

مواد موثره بادرنجبویه

بخش دارویی گیاه	ترکیبات مؤثره اصلی	کاربردهای درمانی	اشکال دارویی استاندارد
برگ‌ها / بخش‌های هوایی (عمدتاً برگ خشک)	رزمارینیک اسید، مشتقات کافئیک اسید، فلاونوئیدها، تانن‌ها، روغن فرار	استرس ذهنی، بی‌قراری، کمک به خواب، مشکلات گوارشی خفیف مانند نفخ و گاز معده	دمنوش، عرق سنتی، پودر، تنتور، عصاره مایع، کپسول، قرص
روغن (اسانس) (استخراج از برگ)	مونوترپن‌های فرار و ترکیبات معطر	اثرات آرام‌بخش؛ استفاده در محصولات آروماتراپی	فرآورده‌های اسانس، محصولات رایحه‌درمانی
فرآورده‌های موضعی برگ	پلی‌فنول‌ها و ترکیبات فرار	درمان کمکی برای تب خال (هرپس لیپالیس)	کرم، پماد، ژل

بخش اصلی دارویی: برگ بادرنجبویه (*Melissae folium*) است. **شاخص کیفیت:** رزمارینیک اسید معمولاً بعنوان ترکیب شاخص کنترل کیفیت در نظر گرفته می‌شود.

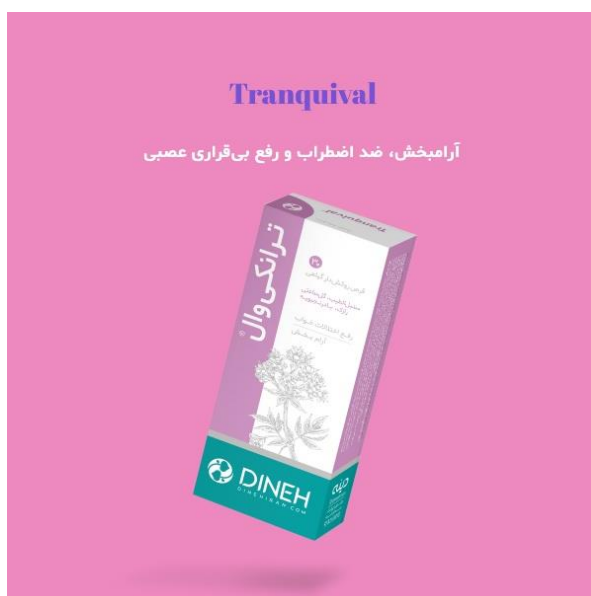
هیدروکسی سینامیک اسیدها (اسید رزمارینیک، اسید کافئیک و اسید کلروژنیک)، **فلاونوئیدها** (سیناروزید، کاسموسین، رامنوسیتترین و ایزوکوئرستین)، **تانن‌ها و تری‌ترین‌های اسیدی** (اسید اورسلیک و اسید اولئانولیک)، **روغن‌های فرار** (سیترال، سیترونلال، ژرانیال، نرول، لینالول، هومولن، بتاکاریوفیلن و ارموفیلن) - **مهمترین ترکیب بادرنجبویه اسانس زرد رنگ با بوی مطبوع لیمویی آنست.** حدود ۷۰٪ ترکیب مختلف در اسانس بادرنجبویه شناسایی شده است.

فواید مصرف بادرنجبویه

در منابع علمی، بادرنجبویه بیشتر برای این موارد توصیه شده است:

- آرام‌بخش و ضد اضطراب خفیف
- بهبود خواب
- کاهش علائم استرس و بی‌قراری عصبی
- بهبود ناراحتی‌های گوارشی خفیف (نفخ، اسپاسم)
- ضد ویروس موضعی (بویژه در تبخال/HSV: ویروس هرپس سیمپلکس)
- آنتی‌اکسیدان
- ضد التهاب
- بهبود عملکرد شناختی خفیف (در برخی مطالعات)

بادرنجبویه در محصولات دینه

قرص آرامبخش ترانکی‌وال

حاوی برگ بادرنجبویه، گل آذین رازک، گل ساعتی و ریشه سنبل‌الطیب برای رفع اختلالات خواب و استرس روزانه

جدول مطالعات بالینی جدید درباره گیاه بادرنجبویه

ردیف	محور مطالعه	توضیحات	منبع ارجاع شده	لینک
۱	Lemon balm and stress/anxiety	<p>نوع مطالعه: مرور نظام‌مند/مرور روایتی بر مطالعات انسانی</p> <p>یافته کلی: عصاره بادرنجبویه در برخی مطالعات باعث کاهش اضطراب خفیف، بهبود آرامش و کاهش تنش شده است.</p> <p>توضیح فارسی: اثر ضد اضطراب آن احتمالاً از طریق ترکیبات فنولی و اثر بر سیستم GABAergic و استرس اکسیداتیو مرتبط است.</p>	<p>Scholey et al., ۲۰۱۴ در مجله <i>Nutrients</i> اثر فرآورده‌های غذایی حاوی بادرنجبویه را بر استرس، خلق و عملکرد شناختی بررسی کرد. در این مطالعه، مصرف فرآورده‌های حاوی <i>Melissa officinalis</i> با کاهش برخی شاخص‌های استرس و بهبود آرامش همراه بود.</p>	PMC - Anti-Stress Effects of Lemon Balm-Containing Foods
۲	بهبود خواب	<p>نوع مطالعه: کارآزمایی‌های بالینی کوچک روی خواب/کیفیت خواب</p> <p>یافته کلی: مصرف فرآورده‌های حاوی بادرنجبویه، گاهی همراه سنبل‌الطیب یا سایر گیاهان، در برخی افراد موجب بهبود کیفیت خواب و کاهش بی‌قراری شده است.</p> <p>توضیح فارسی: شواهد مثبت وجود دارد، ولی اغلب مطالعات کوچک‌اند و ترکیبی بودن فرآورده‌ها تفسیر را سخت می‌کند.</p>	<p>Cases et al., ۲۰۱۱ یک مطالعه پایلوت روی عصاره استاندارد بادرنجبویه با نام تجاری Cyracos انجام داد. در این مطالعه، در افراد دارای اضطراب خفیف تا متوسط و اختلال خواب، کاهش علائم اضطراب و بهبود کیفیت خواب گزارش شد.</p>	DOI - Cases et al., ۲۰۱۱

ردیف	محور مطالعه	توضیحات	منبع ارجاع شده	لینک
۳	اثر بر عملکرد شناختی و خلق	<p>نوع مطالعه: مطالعات انسانی کنترل‌شده</p> <p>یافته کلی: در بعضی مطالعات، دوزهای مشخصی از عصاره بادرنجبویه با بهبود توجه، آرامش ذهنی، و کاهش آشفتگی همراه بوده است.</p> <p>توضیح فارسی: این اثر بیشتر در شرایط استرس یا اضطراب خفیف تا متوسط دیده شده است.</p>	<p>Kennedy et al., ۲۰۰۳/۲۰۰۴ در مطالعات کنترل‌شده انسانی نشان دادند که مصرف حاد عصاره <i>Melissa officinalis</i> می‌تواند بر خلق، آرامش و عملکرد شناختی اثر بگذارد.</p> <p>همچنین Akhondzadeh et al., ۲۰۰۳ در بیماران مبتلا به آلزایمر خفیف تا متوسط، اثر عصاره بادرنجبویه را بررسی کردند و بهبودهایی در شاخص‌های شناختی گزارش شد.</p>	<p>PubMed - Akhondzadeh et al., ۲۰۰۳</p> <p>PubMed search - Kennedy Melissa officinalis cognition mood</p>
۴	تبخال / HSV-۱	<p>نوع مطالعه: کارآزمایی‌های موضعی و مطالعات کلینیکی</p> <p>یافته کلی: کرم/پماد حاوی عصاره بادرنجبویه ممکن است شدت علائم تبخال و زمان ترمیم را کاهش دهد.</p> <p>توضیح فارسی: مصرف موضعی در مراحل اولیه ممکن است مفید باشد؛ اما جایگزین درمان پزشکی قطعی نیست.</p>	<p>Koytchev et al., ۱۹۹۹ حاوی عصاره بادرنجبویه را در درمان ضایعات تبخال ناشی از ویروس «هرپس سیمپلکس» بررسی کردند. نتایج نشان داد استفاده موضعی شدت علائم، قرمزی، تورم و ناراحتی ضایعه را کاهش می‌دهد.</p>	<p>PubMed search - Koytchev Melissa officinalis herpes</p>
۵	آنتی‌اکسیدان و ضدالتهاب	<p>نوع مطالعه: انسانی و پیش‌بالینی</p> <p>یافته کلی: عصاره‌های استاندارد بادرنجبویه می‌توانند ظرفیت آنتی‌اکسیدانی را بالا ببرند و برخی شاخص‌های التهاب را</p>	<p>در مطالعات انسانی و پیش‌بالینی، اثرات آنتی‌اکسیدانی و ضدالتهابی بادرنجبویه عمدتاً به ترکیباتی مانند رزمارینیک اسید، فلاونوئیدها و اسیدهای فنولیک نسبت داده شده است. بخشی از مطالعات بالینی جدیدتر روی اثر بادرنجبویه بر شاخص‌های</p>	<p>PubMed search - Melissa officinalis oxidative stress clinical trial</p> <p>PubMed search -</p>

ردیف	محور مطالعه	توضیحات	منبع ارجاع شده	لینک
		کاهش دهند. توضیح فارسی: این اثر بیشتر به رزمارینیک اسید و فلاونوئیدها نسبت داده می‌شود.	متابولیک، استرس اکسیداتیو، قند خون، چربی خون و التهاب انجام شده‌اند.	Melissa officinalis inflammation clinical trial

- مونوگراف دارویی *Melissa officinalis* L., folium European Medicines Agency / HMPC منبع اروپایی برای کاربرد سنتی، ایمنی، موارد مصرف و هشدارها [EMA – Melissa officinalis](#)
- پایگاه اطلاعاتی مکمل‌ها NCCIH – Lemon Balm اطلاعات عمومی و ایمنی مصرف برای بیماران و مصرف‌کنندگان [NCCIH – Lemon Balm](#)
- پایگاه مقالات پزشکی PubMed – *Melissa officinalis* clinical trial جستجوی مطالعات بالینی انگلیسی درباره بادرنجبویه [PubMed search](#)

لینک مقاله بادرنجبویه

doctoreto.com/blog/melissa-officinalis

dashtesabz-shop.ir/seed/medicinal-herbs

darukade.com/mag/articles/suplement-۹/mellisa-officinalis-۴۵

آیا فرنجمشک همان بادرنجبویه است؟

Lemon balm (لمون بالم) همان بادرنجبویه (*Melissa officinalis*) است. در وب فارسی بواسطه جستجوگر گوگل تحت عنوان Lemon balm (فرنجمشک) پیشنهاد می‌گردد. در زبان فارسی و کتب طب سنتی «بادرنگ بویه»، «بادرنجبویه»، «مفرح القلب» و «قرنفل بستانی» ثبت شده و در مناطق ایران با اسامی محلی «فرنجمشک» (در کتاب فلور ایران) و «پلنگ مشک» در منطقه مازندران مرسوم است.

اما درباره فرنجمشک: این نام در متون قدیم به بادرنجبویه اطلاق شده، ولی در منابع دیگر «فرنجمشک» را گیاه متفاوتی (*Ocimum basilicum* یا نوعی ریحان) دانسته‌اند. یعنی کاربرد این نام در متون سنتی یا جدیدتر یکدست نیست.

Lemon balm = بادرنجبویه

فرنجمشک = بسته به منبع، ممکن است بادرنجبویه یا گیاه ریحان باشد.

علت نام گذاری این گیاه بنام «بادرنجبویه» علاقه زنبورها به گل‌های آنست. در زبان لاتین، زنبورعسل را «ملیسا» خوانده و چون گل‌های این گیاه مورد علاقه زنبورهاست، به آن گیاه «ملیسا» نیز می‌گویند. در گذشته، برای جلب زنبورها، برگ‌های این گیاه را در مکان دلخواه می‌ریختند تا زنبورها جمع شوند (برگ‌ها بوی مطبوع لیمو دارند که افراد محلی آنرا «فرنگ مُشک» یا «فرنجمشک» می‌خوانند).

فرنجمشک (با فرض اینکه منظور *Ocimum basilicum* یا ریحان باشد):

برگ و سرشاخه‌های گلدار فرنجمشک بخش اصلی مصرف دارویی هستند.

بذر (تخم) فرنجمشک نیز در طب سنتی کاربرد دارد (مثل خاصیت مُلین و خنک‌کننده).

ولی اگر منظور فرنجمشک بمعنای بادرنجبویه (*Melissa officinalis*) باشد، بخش دارویی برگ است.